

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Maastricht, april '26

Nieuwe energie en leefmilieu

Een Limburg dat vooruit wil, heeft een schoon en gezond leefmilieu nodig met een toekomstbestendige energievoorziening.

- In 2025 is binnen het programmadeel Nieuwe Energie gewerkt aan de verdere uitwerking en uitvoering van het provinciale energiebeleid; alle beoogde resultaten voor 2025 zijn behaald. In januari 2026 is eveneens de propositie 'Energie van en voor Limburg' vastgesteld. De inzet lag op het versterken van de energie-infrastructuur, het prioriteren en programmeren via pMIEK, het nemen van bevoegd gezag rollen in majeure energieprojecten, en het ondersteunen van de verduurzaming van de industrie (waaronder het maken van maatwerkafspraken en het bod richting het Chemelot-cluster om te komen tot forse CO₂-reductie), bedrijventerreinen (met onder meer de e-hubs regeling die innovatie en samenwerking op bedrijventerreinen stimuleert), en de gebouwde omgeving, met aandacht voor warmte en duurzame opwek. Ook is het voorstel voor de invulling van de PEM door uw Staten vastgesteld. Voor de totale energie opgave is bovendien een energievisie voor 2050 opgesteld. Daarnaast zijn beleidskaders vastgesteld of aangescherpt, ondersteuningsinstrumenten ingezet en strategische energieprojecten verder ontwikkeld, in samenhang met ruimtelijke en landelijke ontwikkelingen.
- In 2025 zijn binnen het programmadeel Schoon leefmilieu de wettelijke taken grotendeels uitgevoerd binnen de wettelijke/afgesproken termijn en budget. De termijnen voor vergunningverlening (met name natuur en stikstof) zijn daarbij geregeld niet gehaald. Daarnaast zijn geplande acties uit de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid uitgevoerd. Met als hoogtepunten in 2025 dat de OGI-camera is aangekocht voor het opsporen van diffuse emissies (ZZS), de nazorg voor stortplaatsen toekomstbestendig is gemaakt en invulling is gegeven aan het 'Convenant voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving' en vervolgafspraken zijn gemaakt. Daarnaast is in 2025 het budget voor de jaarlijkse opdracht aan de OD ZL structureel verhoogd om het VTH-stelsel voor milieu en natuur in Limburg te versterken, conform het Statenbesluit van 21 maart 2025.

Ons beleidskader

Op 12 april 2024 is het [beleidskader 'Nieuwe energie & schoon leefmilieu'](#) vastgesteld door Provinciale Staten.

Wat hebben we bereikt?

4.1. Nieuwe energie

Nieuwe Energie

Vanuit de doelstellingen van het beleidskader '*Nieuwe energie & schoon leefmilieu*' heeft de Provincie Limburg in 2025 ingezet op het versterken van een toekomstbestendig energiesysteem. Dit omvat zowel 4.1.1. *Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen* als 4.1.2. *Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootschalige opwek*. Daarmee wordt gewerkt aan het borgen van de leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie, het verminderen van energiearmoede en het reduceren van CO₂-emissies.

Wij liggen op koers voor het realiseren van de meerjarige doelstellingen. In 2025 is actief gestuurd op regie, samenwerking en voortgang, onder meer via het vaststellen van kaderstellende documenten en het in gang zetten en versnellen van concrete trajecten. De aard en schaal van de energie-opgave brengen met zich mee dat maatregelen en projecten een meerjarige doorlooptijd kennen, waardoor zichtbare effecten zich gefaseerd manifesteren. In januari 2026 is eveneens de propositie 'Energie van en voor Limburg' vastgesteld.

Op het gebied van *Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen* (4.1.1.) is in 2025 gewerkt aan het versterken van het energiesysteem door de vaststelling van de Energievisie 1.0 en het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat Limburg 2.0 (pMIEK) 2.0). Daarnaast zijn procedures gestart en versneld voor cruciale elektriciteitsverbindingen en is intensief samengewerkt met netbeheerders, het Rijk en medeoverheden. Ook is ingezet op regie en lobby om knelpunten in de energie-infrastructuur zo veel mogelijk te beperken, waarbij netcongestie een blijvend aandachtspunt vormt.

Op het gebied van *Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootschalige opwek* (4.1.2.) is in 2025 gewerkt aan het verder ontwikkelen van ontzorgingsprogramma's voor maatschappelijk en bedrijfsmatig vastgoed en aan het voortzetten en uitbreiden van de ondersteuning van gemeenten bij energiebesparing en energiearmoede. Daarnaast is bij Warmtenet Zuid-Limburg (WZL) en Mijnwater gewerkt aan de verdere doorontwikkeling van de projecten, waaronder het verder ontwikkelen van het proof of concept (WZL), het uitbreiden van de samenwerking met betrokken partijen en het voorbereiden van vervolgstappen. Tevens zijn binnen de voorbereiding van de Provinciale Omgevingsvisie stappen gezet om grootschalige duurzame opwek en lokaal eigenaarschap planologisch te verankeren. Met het vaststellen van het kader voor de Provinciale Energiediensten Maatschappij is in 2025 een belangrijke basis gelegd voor verdere uitvoering in de komende jaren.

Wat merkt de Limburger ervan?

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren worden in het voorjaar geactualiseerd middels de P&C beleidsmonitor voor Limburg voorjaar 2026.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

Omschrijving

Omschrijving

De doelstellingen voor 2025 waren het realiseren van een betrouwbare energie-infrastructuur die efficiënt wordt benut, het verbeteren van de transportcapaciteit voor stroominvoeding en -afname, en het behalen van 55% CO₂/N₂O-reductie van de industrie.

Alle resultaatafspraken uit de begroting 2025 zijn in 2025 behaald. Zo is de Energievisie 1.0 eind 2024 opgeleverd en hebben we daar verder invulling aangegeven met de lopende projecten. Daarnaast is het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat Limburg 2.0 (pMIEK 2.0) vastgesteld, en zijn procedures voor diverse belangrijke elektriciteitsverbindingen in uitvoering genomen (zoals Maasbracht–Graetheide/Einighausen en Energielandgoed Wells Meer–Venray). Op het gebied van netcongestie is actief gestuurd op versnelling en samenwerking met netbeheerders en het Rijk. In de industrie zijn met drie bedrijven bindende maatwerkafspraken gemaakt, is de samenwerking met cluster 6-bedrijven en LEA-bedrijven voortgezet, en is het ondersteuningsprogramma verduurzaming bedrijventerreinen (o.a. via LIOF, LWV, OML) verder uitgerold. Daarnaast is het Limburgs Energiefonds (LEF) strategisch herijkt.

Netcongestie (structurele overbelasting van het elektriciteitsnet) blijft een actueel aandachtspunt binnen deze opgaven. Bij de aanpak van netcongestie en de energietransitie pakt de Provincie Limburg haar verantwoordelijkheid vanuit haar ruimtelijke bevoegdheden. Daarnaast stimuleert en coördineert de Provincie initiatieven, en zorgt voor afstemming met partners. Voor de realisatie en versnelling van netwerkuitbreidingen werkt de Provincie nauw samen met netbeheerders TenneT en Enexis, die verantwoordelijk zijn voor aanleg en beheer van het elektriciteitsnet. Het Rijk stelt de landelijke kaders, zorgt voor wet- en regelgeving en (mede)financiering van grote projecten. De ACM vervult een toezichthoudende rol, onder meer ten aanzien van investeringsplannen en capaciteitsverdeling. Door deze samenwerking kunnen knelpunten doelgericht worden aangepakt en verbeteringen in de energie-infrastructuur worden gerealiseerd.

Stand van zaken moties/amendementen

3e Gewijzigde Motie 3145 Loomans c.s. inzake Onderzoek Limburgse hydrolyser

Provinciale Staten zijn geïnformeerd (GS DOC-00759339) over de uitwerking van de motie. Er zijn verkennende gesprekken gevoerd met relevante partijen en bestaande marktanalyses zijn meegenomen. Op basis hiervan is op dit moment aanvullend onderzoek of marktconsultatie door de Provincie niet noodzakelijk. Het college blijft inzetten op het creëren van randvoorwaarden voor toekomstige grootschalige elektrolyse en onderzoekt mogelijkheden voor aansluiting op netinfrastructuur. Over de voortgang worden Provinciale Staten via de reguliere cyclus en waar nodig tussentijds geïnformeerd.

Gewijzigde Motie vreemd 3155 Hanegraaff c.s. inzake Cruciale stroomaansluiting Limburg

Provinciale Staten zijn op 16 december 2025 via GS DOC-00777825 geïnformeerd over de uitvoering van deze motie. Het college zet in op versnelling van de aanleg en uitbreiding van de energie-infrastructuur, het tegengaan van netcongestie en deelname aan landelijke maatregelenpakketten. Specifieke projecten in Limburg zijn geselecteerd voor versnelde uitvoering, en er lopen trajecten voor verdere uitbreiding van het stroomnet en onderzoeken naar alternatieve aanlandlocaties voor windenergie op zee. Het college blijft hierover in gesprek met relevante partijen om de leveringszekerheid en verduurzaming van de regio te waarborgen, en informeert de Staten over de voortgang.

Rol Provincie: ondersteuner, procesmanager, partner, subsidiënt, financier

Kwaliteit

Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding

- In 2025 is er een energievisie voor Limburg opgeleverd (onderdeel van 2e Gewijzigd Amendement 176 Pelzer c.s. inzake Voortgang Energietransitie). De Energievisie 1.0 is in november 2024 door GS vastgesteld en middels een mededeling portefeuillehouder aangeboden aan PS (GS DOC-00716014). Het proces van de energievisie en het bepalen van onze gezamenlijke koers is vervolgd middels het opstellen van de Toekomstvisie 2050 en Provinciale Omgevingsvisie.
- Het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat Limburg 2.0 (pMIEK 2.0), onderdeel van 2e Gewijzigde Motie 3069 IJpelaar c.s. inzake 'Netcongestie in control', is op 1 april 2025 door Gedeputeerde Staten vastgesteld en hierop volgend aangeboden aan de Minister van Klimaat en Groene Groei (GS DOC-00758011).
In 2025 is daarnaast middels lobby, via bijvoorbeeld de propositie Energie, onder meer aandacht gevraagd voor versnelling van de 380 kV Maasbracht–Graetheide/Einighausen en diepe aanlanding van wind op zee, een voortvarende uitrol van het Waterstofnetwerk Limburg, en een volwaardige aansluiting van de Clauscentrale en Chemelot op de DRC (voor ten minste de afvang van CO2).
- In 2025 hebben we, naast de lopende procedure 380 kV Maasbracht – Graetheide/Einighausen, de procedure 150 kV Energielandgoed Wells Meer – Venray opgestart. Concreet hebben we in juni de bereidheid uitgesproken om het bevoegd gezag te worden voor de 150 kV Verbinding Graetheide – Beek - Schoonbron en hiertoe een voorstel gedaan aan de desbetreffende gemeenten. De gemeenten hebben hiervoor hun steun uitgesproken, alsmede daarna de Statencommissie Leefomgeving. Samen met TenneT, Gasunie / Hynetwork en Enexis en medeoverheden beziën we waar we nog meer meerwaarde kunnen bieden qua versnellen van procedures mede in relatie tot de versnellingsaanpak van het Rijk en TenneT.
- In 2025 zijn verschillende initiatieven gericht op efficiënter energiegebruik actief gestimuleerd. Dit gebeurde onder meer via het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Limburg, uitgevoerd door consortiumpartijen zoals LIOF, LWV en OML, waarbij op bedrijventerreinen collectieve verduurzamingsprojecten zijn gestart en de organisatiegraad is verhoogd. Via het Limburgs uitvoeringsprogramma energiehubs (LUPEH) zijn meer dan 20 projecten provinciaal ondersteund, waarbij de focus ligt op bedrijventerreinen, maar ook op maatschappelijk vastgoed, de gebouwde omgeving en alternatieve energieoplossingen zoals batterijopslag, warmte en waterstof. Hierdoor worden initiatieven rond efficiënter energiegebruik, zoals batterijopslag en samenwerking, breder gestimuleerd dan alleen op bedrijventerreinen.
- In 2025 is door het Ministerie van Klimaat en Groene Groei en in afstemming met TenneT en Provincies een voorverkenning gestart, om te komen tot een nieuw tracé voor diepe aanlanding wind op zee. Voor Limburg wordt gekeken naar potentiële aanlanding van wind op zee nabij Maasbracht en nabij Graetheide.
- In 2025 hebben we de ruimtelijke borging van cruciale energie-infrastructuur in de Provinciale Omgevingsvisie voorbereid, met het oog op vaststelling in 2026.
- Naar aanleiding van het besluit BO Leefomgeving is in 2025 de voorbereiding gestart voor de gebiedsgerichte aanpakken Maasbracht-Graetheide samen met KGG en in afstemming met andere betrokken partijen.

Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen

- Er zijn drie fases om met bedrijven naar maatwerkafspraken te komen. De eerste fase is de Expression of Principles (EoP), waarna de fase van ondertekening Joint Letter of Intent (JLoI) volgt. Derde fase betreft de ondertekening van de definitieve bindende maatwerkafpraak. Met COSUN is op 18 december 2025 de bindende maatwerkovereenkomst ondertekend (GS DOC-00852836). Met AnQore is op 8 juli 2025 een Joint Letter of Intent ondertekend. Met OCI is een Expression of Principles ondertekend. Met Smurfit Westrock Roermond Papier is het traject gestart om te komen tot een Expression of Principles.
- Er is geen nieuwe Cluster Energie Strategie (CES) 3.0 voor cluster 6 opgesteld. In 2025 heeft een landelijke evaluatie plaatsgevonden door IPO, de netbeheerders en Rijksoverheid over nut en noodzaak voor nieuw op te stellen CES'en. Uit deze evaluatie is gebleken dat de CES niet meer effectief is als instrument voor de verduurzaming van de industrie. Het CES-proces gaat over in een nieuw proces genaamd DIVIT: Dialoog over Infrastructuur voor Industrie in Transitie. Dit ten behoeve van de investeringsplan(IP)-ronde 2026-2028 van de netbeheerders. Er komt geen separaat DIVIT-rapport.
- De samenwerking met de LEA-bedrijven is gecontinueerd middels 6 inhoudelijke sessies. Daarnaast is verder uitvoering gegeven aan het 'Landelijk actieplan verduurzaming cluster 6-bedrijven', specifiek de casusgerichte aanpak en de regioaanpak.
- In het kader van het ondersteuningsprogramma verduurzaming bedrijventerreinen heeft de Provincie Limburg het consortium LIOF-LWV-OML opdracht gegeven om een provinciebrede aanpak op te zetten voor toekomstbestendige bedrijventerreinen. In 2025 zijn gesprekken gevoerd met alle Limburgse gemeenten om kansen en ontwikkelingen op bedrijventerreinen in kaart te brengen en te bepalen waar ondersteuning gewenst is. Op 19 van de 59 bedrijventerreinen is de organisatiegraad versterkt om gezamenlijke verduurzaming te stimuleren; op de overige terreinen loopt de aanpak nog.
- Het ondersteunen van ondernemerschap en innovatie bij Limburgse bedrijven is via het Limburgs Energiefonds (LEF) en LIOF gecontinueerd.

Limburgs Energiefonds (LEF)

- In 2025 is de strategie van het LEF herijkt, waarbij tevens het traject en de strategische uitgangspunten voor de ontvlechting van de deelneming Mijwater zijn meegenomen. De herijking is vastgelegd in een Statenvoorstel dat inmiddels op 6 februari 2026 aan Provinciale Staten is voorgelegd voor het uitspreken van wensen en bedenkingen.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Alle genoemde resultaten in de begroting 2025 zijn volgens planning behaald.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Energie-infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen zijn in 2025 de lasten begroot op € 9,95 mln. De realisatie 2025 bedraagt € 34,78 mln. Hierdoor ontstaat er een nadelig verschil van € 24,84 mln. Dit verschil in 2025 heeft betrekking op:

- de vorming van een verplichte risicovoorziening inzake het Limburgs Energiefonds ter hoogte van € 28 mln. Deze wordt gedekt uit de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking.
- een voordelig resultaat van € 1,97 mln. Dit betreft Specifieke uitkeringen CDOKE incl. Energiehubs € 1,80 mln. en PMO BO EVI - cluster Chemelot € 0,17 mln. Deze middelen zijn op basis van doorlopende afspraken met het Rijk meerjarig ter beschikking gesteld. Derhalve worden de niet-bestede middelen inclusief de baten (bijdrage van het Rijk) van € 1,97 mln. overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 1,05 mln. Op 4 oktober 2022 hebben GS ingestemd met het 'Convenant uitvoering OPZuid 2021-2027'. Voor een vijftal grote projecten zijn in 2025 aanvragen ontvangen en beschikt. In de komende jaren verwachten we een gelijk aantal projecten te cofinancieren in de warmtetransitie en energieopslag. Dit is een doorlopende activiteit binnen het kader Nieuwe energie en schoon leefmilieu. Voor de continuering van deze uitvoering wordt een bedrag van € 1,05 mln. overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,20 mln. Bij GS-besluit van 23 april 2024 is een bedrag ter hoogte van € 0,20 mln. beschikbaar gesteld vanuit het programma Nieuwe Energie voor de periode 2024-2027 ten behoeve van de cofinanciering van samenwerkingsprojecten, die aanspraak maken op Europese en Nationale fondsen. In 2026 vindt besluitvorming plaats over de wijkgerichte aanpak, deze middelen worden dan ingezet als cofinanciering voor het onderdeel energie-armoede. Het restantbedrag 2026 van € 0,20 mln. wordt hiertoe overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,19 mln. In 2026 zijn procesmiddelen nodig voor o.a. uitvoeringsplan duurzaamheid en het organiseren van bijeenkomsten en overleggen. Het restantbedrag in 2026 van € 0,19 mln. wordt hiervoor overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,22 mln. Dit betreft een meerjarige DU Versterking vergunningverl. Maatwerk aanpak. Deze middelen worden ingezet voor maatwerkafspraken. De maatwerktrajecten zijn complex, tijdrovend en vergen fluctuerende inzet en specialistische kennis van de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL). De uitvoering van de maatwerkafspraken en de inzet van de ODZL is dan ook meerjarig. De daadwerkelijke jaarlijkse inzet van de ODZL is afhankelijk van het aantal (en complexiteit van de) vergunningsaanvragen voor de verduurzamingsprojecten van maatwerkbedrijven. Dit maakt het lastig vooraf in te schatten hoeveel uren de ODZL op jaarbasis daadwerkelijk hieraan besteed. Het restantbedrag 2025 van € 0,22 mln. wordt overgeboekt naar 2026.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 3,63 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

4.1.2. Verduurzaming Gebouwde Omgeving & Warmte en Grootchalige opwek

Omschrijving

De doelstellingen voor 2025 waren het verminderen van energiearmoede, het realiseren van een toename in zowel kleinschalige als grootschalige duurzame energieopwek en het reduceren van de CO₂-emissie van de gebouwde omgeving.

Alle resultaatafspraken uit de begroting 2025 zijn in 2025 behaald. De ontzorgingsprogramma's voor bedrijfsmatig en maatschappelijk vastgoed zijn uitgevoerd en doorontwikkeld, de ondersteuningspool energiearmoede voor gemeenten is actief, en de samenwerking met RES-regio's en woningcorporaties is voortgezet. Ook zijn er stappen gezet in het aanwijzen van zoekgebieden voor grootschalige opwek, zijn innovatieve projecten zoals solar carports opgepakt en is verder gewerkt aan Mijwater en Warmtenet Zuid-Limburg. Op 31 oktober 2025 hebben Provinciale Staten ingestemd met de inrichting van de Provinciale Energiediensten Maatschappij (PEM), gericht op lokale energieautonomie en energiearmoedebestrijding, inclusief het instellen van een klankbordgroep.

Stand van zaken moties/amendementen:

Gewijzigde Motie 3012 Huizing c.s. inzake betere benutting alternatieve locaties en toepassingen voor zon PV

Op 1 juli 2025 is Provinciale Staten geïnformeerd over de uitvoering van deze motie (GS DOC-00787306). De regels zijn aangepast zodat duidelijker is waar zonnepanelen het beste kunnen komen. Er is onderzocht welke nieuwe technieken er zijn en waar zonnepanelen kunnen worden geplaatst, maar grote vernieuwingen zijn voorlopig niet te verwachten. Het blijft lastig om genoeg geschikte plekken te vinden. De provincie gaat daarom, samen met de RES-regio's, vooral inzetten op dubbel gebruik van ruimte voor zonnepanelen binnen de eerste drie voorkeurslocaties.

3e Gewijzigde Motie 3068 Sol c.s. inzake energie opslag studiedag

Op 10 januari 2025 heeft de studiedag energie opslag plaatsgevonden.

2e Gewijzigde Motie 3118 Zicht op SMR en 4e Gewijzigde Motie 3020 inzake Rijksgeld voor onderzoek SMR's

De provincies werken samen met het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG) aan het Rijksprogramma SMR's. Dit programma is gericht op het informeren en voorbereiden van provincies op de komst van SMR's, onder andere door onderzoek naar regionale technische potentie, inpassing in het regionale energiesysteem, maatschappelijk draagvlak, informatievoorziening en verkenning van mogelijke locaties. Provincie Limburg zet de Rijksmiddelen in om uitvoering te geven aan motie 3020 Schyns c.s. "inzake Rijksgeld voor onderzoek SMR's". Motie 3118 is afgedaan met de mededeling van de portefeuillehouder inzake de start van simulaties van het Rijksprogramma SMR's. Hiervoor is op 18 februari 2025 een brief van gedeputeerde Van Caldenberg gestuurd (GS DOC-00749783). In februari 2026 zijn Provinciale Staten geïnformeerd over het beschikbaar stellen van het rijksgeld voor het nationale SMR programma (GS DOC-00880788). Daarmee is motie 3020 afgedaan.

Rol Provincie: *toetsers, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier*

Kwaliteit

Gebouwde omgeving & Warmte

- De ontwikkeling van het Proof of concept Warmtenet Zuid-Limburg (WZL) is in 2025 verder voortgezet. In 2025 is, naast de tien betrokken gemeenten, Enpuls en de Provincie Limburg, ook Energie Beheer Nederland (EBN) aangesloten bij de ontwikkeling van Warmtenet Zuid-Limburg (WZL). EBN is door het Rijk aangewezen als de beoogde Nationale Deelneming Warmte. Diverse woningcorporaties als potentiële afnemers hebben samen met de deelnemers aan WZL een intentieovereenkomst ondertekend. In 2026 wordt het bestaande ontwerp van WZL verder ontwikkeld.

- Mijnwater heeft in 2025 verdere professionaliseringsstappen gezet. Fase 1 van het masterplan (Heerlen) is voortvarend voortgezet en de voorbereidingen op fase 2 (Kerkrade) zijn gestart. Daarbij is aanvullende financiering gerealiseerd via leningen en subsidies ten behoeve van de verdere ontwikkeling. Provinciale Staten zijn op 27 januari 2026 nader geïnformeerd over de doorontwikkeling van Mijnwater via Statenvoorstel (G-26-001/GS DOC-00877999).
- In 2025 zijn de ontzorgingsprogramma's voor bedrijfsmatig en maatschappelijk vastgoed gecontinueerd en verder ontwikkeld. Zo is op 1 mei 2025 het Ontzorgingsprogramma MKB gestart, waarmee kleine en micro-mkb-ondernemers subsidie krijgen voor deskundig advies gericht op verduurzaming van bedrijfsgebouwen en -processen. In totaal kunnen 504 ondernemers ondersteund worden tot en met 2027. Het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed is voortgezet en heeft nieuwe deelnemers verwelkomd. Voor 2026 staat een vernieuwde opzet gepland, met extra aandacht voor kleinere vastgoedeigenaren en samenwerking onder de noemer 'Limburg Bespaart'. De uitwerking hiervan wordt eind eerste kwartaal 2026 verwacht.
- De ondersteuning van energiebesparing met de Limburgse RES-regio's en woningcorporaties is in 2025 voortgezet. De verduurzamingsopgave voor woningcorporaties verloopt via nationale en gemeentelijke afspraken. Gemeenten ontvangen via de subsidieregeling 'Soortenmanagementplannen voor natuurvriendelijke isolatie' ondersteuning bij het opstellen van plannen voor een versnelde verduurzaming van de gebouwde omgeving. Hierover is overleg geweest met woningcorporaties en RES Noord- en Midden-Limburg; RES Zuid-Limburg is geïnformeerd, maar heeft geen besparingsopgave aan haar RES-bod toegevoegd. De op te richten Provinciale Energiediensten Maatschappij gaat deze energiebesparing verder ondersteunen, in samenwerking met gemeenten (en de RES-regio's).
- Vanaf maart 2024 ondersteunt de Provincie Limburg gemeenten bij de aanpak van energiearmoede via een operationele ondersteuningspool. Deze pool faciliteert kennisdeling, beantwoordt vragen van gemeenten, organiseert bijeenkomsten en stimuleert het uitwisselen van best practices. De Provincie biedt hiermee actiegerichte begeleiding, ondersteuning en ontzorging. De ondersteuningspool valt onder pijler 2 van de PEM-aanpak en ondersteunt gemeenten bij hun lokale en regionale energiearmoedebeleid.

Grootschalige opwek

- In 2025 is op basis van de opgave rondom het vergroten van energie opwek gewerkt aan de ontwerp Provinciale Omgevingsvisie met hierin zoekgebieden voor de opwek van zonne- en windenergie waarbij voor specifieke zoekgebieden een actieve rol voor de Provincie wordt voorzien. Het Rijk heeft in oktober 2025 haar nationale strategie omtrent kleine modulaire reactoren (SMR's) gepresenteerd (GS DOC-00842939).
- Het kabinet ziet voor provincies een rol in ruimtelijke verkenningen en als bevoegd gezag voor SMR's bij industrieclusters, cluster 6 bedrijven en het faciliteren van innovatieve demonstratieprojecten (GS DOC-00842939). Het kabinet heeft de intentie provincies vanuit het SMR-programma te ondersteunen bij het ontwikkelen van beleid rondom SMR's binnen het regionale energiesysteem en het onderzoeken van mogelijke geschikte locaties. De Provincie Limburg neemt deel aan IPO-overleggen over de verdere uitwerking van deze ondersteuningsmogelijkheden voor medeoverheden. Daarnaast zijn er voorbereidende gesprekken met Limburgse stakeholders gevoerd over het indienen van aanvragen zodra Rijksmiddelen daadwerkelijk beschikbaar komen.

- We blijven, samen met de RES-regio's, werken aan het behalen van de RES-doelen. Dit wordt onderbouwd met recente voortgangsrapportages die aan Provinciale Staten zijn aangeboden (GS DOC-00793681 (RES ZL) en GS DOC-00773273 (RES NML)). Daarnaast is binnen de POVI de motivatieplicht op lokaal eigenaarschap verder aangescherpt, waarmee we invulling geven aan het streven naar ten minste 51% lokaal eigenaarschap bij projecten waarbij de omgeving kan meeprofiteren.
- Vanuit de inzet op meervoudig ruimtegebruik en in samenwerking met RES Zuid-Limburg is in 2025 een onderzoek gestart naar de realisatie van solar carports als innovatieve grootschalige opweklocatie. De resultaten van dit onderzoek worden verwacht in Q2 2026. Hiermee leveren we een bijdrage aan het actieprogramma voor nieuwe grootschalige opweklocaties met meervoudig ruimtegebruik.
- Het strikte "nee, tenzij" principe is verwerkt in de instructieregels van de provinciale Omgevingsverordening.

Provinciale Energie Maatschappij

- Het plan van aanpak voor de PEM is verwerkt in het sonderend stuk 'Verkenning Provinciale Energiediensten Maatschappij' dat in september 2024 is behandeld. Daarmee is dit resultaat toen behaald. Op 31 oktober 2025 hebben Provinciale Staten ingestemd met het Statenvoorstel 'Inrichting Provinciale Energiediensten Maatschappij'. In dit voorstel zijn de nadere contouren opgenomen die inzicht geven in de twee pijlers waar de PEM zich op gaat richten: 'Lokale energie autonomie vergroten' en 'Energie armoedebestrijding'. Met dit besluit is het kader vastgesteld waarbinnen de inrichting van de PEM zal plaatsvinden. Bij de behandeling van dit voorstel is 'Gewijzigde Motie 3228 Hendriks c.s. inzake Instellen klankbordgroep PEM' aangenomen. Deze motie roept op tot het formeren van een klankbordgroep voor ondernemers- en burgercollectieven, uiterlijk in het derde kwartaal 2026 om zodoende deze te betrekken bij de voorbereiding van de PEM evaluatie in 2027. In december zijn de aanmeldingen voor deze klankbordgroep ontvangen en Q1 2026 zal de eerste sessie in 2026 plaatsvinden.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Alle genoemde resultaten in de begroting 2025 zijn volgens planning behaald.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek zijn in 2025 de lasten begroot op € 4,02 mln. De realisatie 2025 bedraagt € 1,85 mln. Hierdoor ontstaat er een voordelig verschil van € 2,17 mln. Dit verschil in 2025 heeft betrekking op:

- een voordelig resultaat van € 2,18 mln.; Dit betreft de Specifieke uitkering Bedrijfsmatig vastgoed en Ontzorging verduurzaming kleine ondernemingen. Deze middelen zijn op basis van doorlopende afspraken met het Rijk meerjarig ter beschikking gesteld. Derhalve worden de niet-bestede middelen inclusief de baten (bijdrage van het Rijk) van € 2,18 mln. overgeboekt naar 2026;

- een voordelig resultaat van € 0,07 mln.; Dit betreft de bij de Decemercirculaire provinciefonds 2025 ontvangen DU Small modular reactor (SMR). Deze middelen zullen worden ingezet om invulling te geven aan motie 3020 Schyns c.s. "inzake Rijksgeld voor onderzoek SMR's". Hierover zijn uw Staten via mededeling portefeuillehouder (DOC-00880788) geïnformeerd. Het restantbedrag in 2025 € 0,07 mln. wordt overgeboekt naar 2026.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 2,25 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

Wat hebben we bereikt?

4.2. Gezond en veilig leefmilieu

Gezond en veilig leefmilieu

We streven deze collegeperiode de volgende doelstellingen na:

- In 2027 is de gezondheid van de Limburger bevorderd door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving t.o.v. 2020 middels:
 - verminderen blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen;
 - verminderen geluidsoverlast & bevorderen van stilte;
 - verminderen emissies verontreinigende stoffen naar lucht;
 - voorkomen van vermijdbare milieuschade, c.q. het (vooruit)schuiven van milieuschade;
- In 2027 zijn risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen bij bedrijven of tijdens transport ingeperkt t.o.v. 2020.

De ambitie is een aantoonbaar gezond en veilig leefmilieu in Limburg. Omdat bijvoorbeeld schone lucht en de kwaliteit van het leefmilieu van groot belang zijn voor de gezondheid vraagt deze ambitie om minder uitstoot van luchtverontreinigende stoffen (zoals fijnstof) en het terugdringen van omgevingslawaai.

Omgevingskwaliteit en andere aspecten van leefmilieu worden aan het begin van het realiseren van alle fysieke opgaven expliciet meegenomen. Gezorgd wordt voor een verantwoorde manier van omgaan met de schaarste in zowel fysieke als milieuruimte. Hier ligt een nauwe relatie met Programma 5 "Leefbare steden en dorpen".

Het verwezenlijken van een gezond en veilig leefmilieu in Limburg vraagt om een robuust VTH-stelsel (vergunningen, toezicht en handhaving) voor de provinciale kerntaken waaronder milieu en natuur. Bij een robuust VTH stelsel behoort een uitbreiding van de uitvoeringscapaciteit. Daarbij wordt onder andere ingezet op een intensivering van provinciaal milieubeleid.

In paragraaf 4.2.1. 'Gezond en veilig leefmilieu' is de beleidsontwikkeling op het gebied van gezonde en veilige leefomgeving (milieu) opgenomen en de besteding van incidentele middelen daarvoor. In paragraaf 4.2.2. is de structurele uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving en de structurele kosten die daarbij horen opgenomen.

Op het gebied van het bevorderen van de gezondheid van Limburgers door het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving liggen wij op koers voor het realiseren van de doelstellingen. Voor milieu en gezonde leefomgevingsdoelstellingen is het belangrijk te realiseren dat het enige tijd kan duren voordat de resultaten daadwerkelijk meetbaar en merkbaar zijn voor de inwoners. De kwaliteit van de leefomgeving, en daarmee de gezondheid van de Limburgse bevolking, wordt namelijk door meer factoren beïnvloed dan alleen onze inspanningen. Dat betekent dat op de ene locatie de milieudruk kan afnemen, terwijl op andere plekken door nieuwe initiatieven juist extra milieudruk ontstaat. Dat komt omdat de milieuwetgeving ruimte biedt voor nieuwe initiatieven die voldoen aan de wet, maar wel de milieudruk verhogen. Wij werken daarom samen met andere partners om de kwaliteit van de leefomgeving – bijvoorbeeld de luchtkwaliteit – voortdurend te monitoren. Met onder andere de informatie die wij in dit kader verzamelen heeft het RIVM een verkennende analyse naar de gezondheid en leefomgeving van de omwonenden van Chemelot uitgevoerd.

- Luchtkwaliteit & Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS)
Wij bevorderen de kwaliteit van de leefomgeving onder andere door het verminderen van emissies van, en de blootstelling aan, luchtverontreinigende stoffen. In 2025 is het laatste meetstation voor de herijking van het luchtmeetnet gerealiseerd, zodat we beter inzicht krijgen in de luchtkwaliteit. Daarnaast is een OGI-camera aangeschaft om diffuse emissies van ZZS gerichter op te sporen en te reduceren.
- Geluid & Stilte
Door de geluidbelasting terug te dringen, worden de negatieve gezondheidseffecten die samenhangen met geluid van verkeer - zoals (ernstige) hinder en slaapverstoring - beperkt. Als tegenhanger van gebieden met geluidshinder hebben wij ook Stiltegebieden, waar Limburgers in rust kunnen verblijven. In 2025 zijn de beleidsregels voor het kunnen opstijgen en landen met een luchtvaartuig buiten een luchthaven aangescherpt, zodat er minder geluidshinder optreedt.
- Afval & CE
De kwaliteit van de leefomgeving wordt ook verbeterd door een goed beheer van afvalstoffen onder andere door het optimaliseren van de inzet van afvalstoffen in een circulaire economie. In 2025 is de verordening nazorgheffing herzien (PS-besluit G-25-007) en is de rekenrente geactualiseerd (stortplaatsen) zodat voldoende doelvermogen wordt verzekerd voor de nazorg van stortplaatsen waar de Provincie voor verantwoordelijk is.
- Omgevingsveiligheid
Naast het bevorderen van de gezondheid van de Limburgers is ook het doel om risico's op zware ongevallen met gevaarlijke stoffen in te perken. In 2025 is in het kader van het 'Convenant voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving' afgerond waar op basis van extra veiligheidsmaatregelen zijn getroffen en afspraken zijn gemaakt voor het vervolg.

We liggen op koers om onze uiteindelijke doelen te behalen, in 2025 is bij de vergunningverlening vertraging opgetreden door een combinatie van onverwachte aanvraagstijging, complexe regelgeving en personeelstekorten; deze vertraging heeft naar verwachting geen impact op het behalen van onze doelen voor 2027.

Wat merkt de Limburger ervan?

Het te verwachten maatschappelijke effect is dat Limburgers gemiddeld langer en in goede gezondheid leven. Enerzijds doordat zij minder ziek worden en stress beleven door de leefomgeving waarin ze verkeren en anderzijds dat zij minder risico lopen om te sterven bij een ongeval met gevaarlijke stoffen.

Het causale verband tussen levensduur en de effecten van de leefomgeving op die levensduur is moeilijk aan te tonen. Relevante, maar niet allesomvattende, indicatoren zijn 1) het percentage van de totale ziektelast door omgevingsgeluid en luchtvervuiling, 2) het aantal maanden korter leven door luchtvervuiling en 3) de ervaren gezondheid. Deze indicatoren geven enig inzicht in de lange termijn effecten van het gevoerde beleid (zie de Maatschappelijke Opgave hierboven). Op de middellange termijn wordt daarvoor gekeken naar de emissies en blootstelling aan luchtverontreinigende stoffen, ernstige geluidshinder en slaapverstoring en de geluidbelasting in relatie tot de geluidsnorm in stiltegebieden. Voor externe veiligheid is nog geen indicator beschikbaar, maar wel beleidsinformatie via www.risicokaart.nl.

Aan de hand van indicatoren maken wij zichtbaar of we op koers liggen met het behalen van onze doelstellingen voor deze Statenperiode. Hierbij is de Provincie natuurlijk ook afhankelijk van partners en andere autonome ontwikkelingen. De indicatoren worden in het voorjaar geactualiseerd middels de P&C beleidsmonitor voor Limburg voorjaar 2026.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu

Omschrijving

In 2025 is uitvoering gegeven aan de wettelijke taken binnen de wettelijke/afgesproken termijn en budget. Daarnaast zijn geplande acties uit de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid uitgevoerd. De pilot innovatie geluidsmaatregelen bij provinciale wegen is in de planning naar achteren geschoven (zoals opgenomen in de najaarsnota). Ook de verkenning naar beleid voor brandveiligheid bij afvalverwerkers loopt langer door dan gepland.

Stand van zaken moties/amendementen

Gewijzigde Motie 3015 Berghorst c.s. inzake Onderzoek de gezondheidseffecten van Chemelot

Deze motie is uitgevoerd. Naar aanleiding van onze brief heeft het Rijk Chemelot opgenomen in de verkenning door het RIVM naar gezondheidsrisico's rond industriële clusters, als onderdeel van de Actieagenda Industrie en Omwonenden (zie ook de mededelingen van de portefeuillehouder van 6 februari 2024 (GS DOC-00608941) en 4 juni 2024 (GS DOC-00658408)). Het RIVM heeft de gezondheidsverkenning Chemelot op 19 december 2025 gepubliceerd, met daarin een aantal aanbevelingen. Uw Staten zijn over de uitkomsten en de wijze waarop de aanbevelingen worden opgevolgd – zoals extra inzet op het ZZS-dossier, inventarisatie van de belangrijkste geluidsbronnen, deelname aan de landelijke pilot over metingen – geïnformeerd via de mededeling portefeuillehouder inzake RIVM gezondheidsverkenning Chemelot, brief gedeputeerde Van Caldenberg van 16-12-2025 (GS DOC-00866677).

Rol Provincie: *toetsers, ondersteuner, procesmanager, subsidiënt, financier*

Kwaliteit

Om onze doelen te halen, wogen we milieu- en gezondheidseffecten expliciet mee bij ruimtelijke plannen met provinciaal belang of bij projecten en programma's met een provinciaal belang. We hebben stappen gezet om de doelstellingen van het beleidskader Nieuwe energie en schoon leefmilieu te bereiken. Onze aanpak is uitgewerkt in het modulaire concretiserend milieubeleid, dat als basis diende voor verschillende specifieke uitwerkingen in 2025. Daarnaast adviseerden we actief bij gemeentelijke plannen en MER-procedures om de kwaliteit van de leefomgeving te waarborgen.

In het proces van de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) hebben wij specifiek uitgeschreven welke ambities wij nastreven en welke provinciale belangen wij behartigen op het gebied van geluid en stiltegebieden, luchtkwaliteit, externe veiligheid, zeer zorgwekkende stoffen, en stortplaatsen. Ook hebben wij hierbij aangegeven welke acties en instrumenten aan deze ambities en provinciale belangen zijn gekoppeld voor de duur van de geactualiseerde POVI.

Wij hebben in 2024 en 2025 richting Kabinet en Kamer gewezen op de grote impact die de reactivering van de voormalige vliegbasis zou hebben op de leefomgeving. Mede vanwege die grote impact heeft het Kabinet ervoor gekozen vliegbasis De Peel niet te reactiveren.

Wat hebben we voor de specifieke milieuthema's gedaan:

Luchtkwaliteit & ZZS

- Bewustwordingscampagne Houtstook: Via het provinciale Instagram-kanaal is aandacht besteed aan de gezondheidseffecten van houtstook.
- Herijking Luchtmeetnet: Het laatste nieuwe meetstation is geplaatst en operationeel. Wij analyseerden de meetresultaten met als doel de luchtkwaliteit te verbeteren (onderdeel Schone Luchtakkoord).
- Project Grenzeloos Meten: Project Grenzeloos Meten 1.0 is succesvol afgerond. In 2025 is gestart met Project Grenzeloos Meten 2.0, gericht op de uitbreiding van (sensor) metingen naar geur, fijnstof en de beleving van luchtkwaliteit. Ook enkele gemeenten uit Midden-Limburg doen mee aan dit vervolgproject. Dit project wordt gefinancierd vanuit de investeringsagenda Noord-Limburg.
- Subsidieverstrekking scholieren meten luchtkwaliteit (snuffelfiets/GLOBE project): Wij zetten in op voortzetting van het project door subsidieverlening in het nieuwe schooljaar. Het schoolproject maakte leerlingen bewust van de luchtkwaliteit, door hen actief te betrekken bij het meten van fijnstof en stikstofdioxide. In het schooljaar 2024-2025 namen vier scholen in de gemeenten Heerlen, Venray en Horst aan de Maas deel. Hieraan droegen wij voor 50% bij aan de kosten in het kader van het Schone Luchtakkoord.
- Impact van herziening Omgevingswaarden: Wij verkenden de impact van nieuwe omgevingswaarden per 2030 voor luchtkwaliteit op de rol van de Provincie. Omgevingswaarden zijn normen die de overheid vaststelt om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te waarborgen. Uit de verkenning blijkt dat er in 2030 in Limburg overschrijdingen van de nieuwe omgevingswaarden zijn berekend. De aanpak van de overschrijdingen verkennen we in samenwerking met gemeenten en Rijk.
- Update Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit (CIMLK): Wij actualiseerden de gegevens van de jaarlijkse bijdrage vanuit wegverkeer en veehouderijen in Limburg, zodat er landelijk een gedetailleerd beeld van de luchtkwaliteit in 2030 zou ontstaan en duidelijk werd of deze voldoet aan de nieuwe omgevingswaarden.
- Actualisering SMOG-protocol: Wij zijn gestart met de actualisering van ons handelings- en voorlichtingsprotocol bij smog door slechte luchtkwaliteit met een doorlooptijd tot eind 2027. Hiervoor gebruikten wij de standaard die is opgesteld door het RIVM.
- Innovatief toezicht met Optical Gas Imaging Camera: Wij verleenden een opdracht aan de Omgevingsdienst Zuid-Limburg om een camera aan te schaffen en daarmee diffuse luchtmissies op te sporen.
- Extra toezicht op Vermijdings- en Reductieprogramma's (VRP): In 2025 is het aantal ingediende VRP's bijna verviervoudigd ten opzichte van het voorgaande jaar (van 11 naar 45). Bedrijven worden in 2026 opnieuw herinnerd aan hun wettelijke verplichting tot het indienen van een VRP. De aanvullende opdracht aan ODZL zal, gezien de ontwikkelingen, het accent krijgen op de feitelijke aanwezigheid van Zeer Zorgwekkende Stoffen, in plaats van op administratieve controles. Deze opdracht is nog in voorbereiding.

Geluid & stilte

Om geluidshinder terug te dringen:

- Innovatieve geluidmaatregelen bij provinciale wegen: Zoals in de Najaarsnota 2025 opgenomen, hebben wij de verkenning naar innovatieve geluidmaatregelen doorgeschoven naar 2026. Vanwege een tijdelijke afname in capaciteit maakten wij de keuze om in te zetten op de lopende prioriteiten zonder afbreuk te doen aan onze ambitie op de reductie van geluidshinder.
- Geluidreducerend asfalt: Bij projecten en onderhoud aan wegen legden wij geluidreducerend asfalt aan op de in het Limburgs Actieplan Geluid 2024-2029 aangewezen locaties.
- Geluidsproductieplafonds (GPP's): Wij werkten (en werken daar in 2026 aan verder) aan de invoering van GPP's voor industrieterreinen (Chemelot en VDL Nedcar) en provinciale wegen. De GPP's begrenzen de maximale hoeveelheid geluid die een bron, zoals een weg of industrieterrein, mag produceren.
- Beleidsregel voor doelmatigheid van geluidmaatregelen: Wij bereidden de actualisatie van de doelmatigheidscriterium-beleidsregel voor, deze wordt tezamen met de GPP's voor provinciale wegen eind 2026 vastgesteld.

Om de stilte in de stiltegebieden te bevorderen:

- Verduidelijking bepalingen stiltegebieden: Wij hebben gewerkt aan het verduidelijken van de Omgevingsverordening Limburg (die naar verwachting in 2026 wordt vastgesteld) om stilte in stiltegebieden te behouden of te bevorderen.
- Beperking normoverschrijdingen in stiltegebieden: Wij identificeerden de pieklocaties van normoverschrijdingen. Het was niet mogelijk om voor deze pieklocaties een (incidentele) aanpak te formuleren. Vervolgens is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden ten aanzien van geluiden net buiten de grenzen van de stiltegebieden, maar die wel relevante invloed kunnen hebben op het geluidsniveau in de stiltegebieden. Wij kunnen alleen het geluid dat wordt gemaakt op de grond reguleren; geluiden van bijvoorbeeld vliegtuigen kunnen wij niet reguleren. Het onderzoek is in de ontwerp-POVI, in § 8.5.1.4.4, vermeld. In 2026 wordt hier een vervolgstap in gezet.

Afval & CE

Het voorkomen en beperken van het ontstaan van afvalstoffen verminderde de druk op het milieu. Een circulaire economie verminderde het materiaalgebruik en hergebruikte afval als hulpbron om nieuwe materialen en producten te produceren, met als doel de inzet van afvalstoffen in een circulaire economie te optimaliseren:

- Aanpak Afval en Circulaire Economie (CE): Er werd een opdracht verleend om samen met de Omgevingsdienst Zuid-Limburg kennis op te bouwen en beleid & uitvoering te verbeteren.
- Beleid Brandveiligheid Afvalverwerkers: Wij zijn gestart met de verkenning naar de mogelijkheid om beleid op te stellen om het risico op branden bij afvalverwerkers te beheersen daar gaan wij in 2026 mee verder.
- Versnelling monsternames toezicht afvalverwerkers: Wij hebben een budget beschikbaar gesteld voor het afnemen van monsternames bij (afval)stromen. Hierdoor werd sneller duidelijk of er gevaarlijke stoffen, zoals ZZS, in het afval zaten.
- Actualisering Verordening Nazorgheffing: Op 20 juni 2025 actualiseerden wij de Verordening nazorgheffing, zodat wij een heffing aan stortplaatsexploitanten konden opleggen om de nazorg van stortplaatsen te bekostigen. Op 22 april 2025 stelden wij de rekenrente vast op 3,3%.

- Beoordeling nazorgplannen: Wij beoordeelden concept-nazorgplannen van stortplaatsen en baggerdepots om schade aan bodem, bodemwater en lucht te voorkomen. Voor Stortplaats Weert troffen we voorbereidingen om in 2026 een eindinspectie te laten uitvoeren.
- De subsidieregeling opruiming drugsdumping: Deze regeling is in 2025 tot zijn einde gekomen en begin 2026 worden de laatste zaken afgehandeld. Deze is door het Rijk gefinancierd en wordt door gemeenten gecontinueerd.

Omgevingsveiligheid

Naast het bevorderen van de gezondheid van de Limburgers was het doel ook om risico's op zware ongevallen met gevaarlijke stoffen te beheersen. Daarom:

- Tellen vervoer gevaarlijke stoffen: Wij telden het vervoer van gevaarlijke stoffen over provinciale wegen om zo beter inzicht te krijgen in de risico's afkomstig van provinciale wegen. De laatste tellingen vinden in 2026 plaats.
- Uitvoering veiligheidsconvenant Chemelot: Wij werkten aan de uitvoering en afronding van de afspraken uit het veiligheidsconvenant 'Voor een veilige ontwikkeling van Chemelot en haar omgeving'. Dit is nu afgerond. Uw Staten zijn over de afronding van het convenant en het vervolg geïnformeerd op 8 januari 2026 via de Mededeling portefeuillehouder inzake evaluatie en afronding convenant 'Voor een veilige ontwikkeling Chemelot en haar omgeving' en voortzetting Bestuurlijk Overleg Veiligheid in 2026, brief gedeputeerde Van Caldenberg van 16-12-2025 (GS DOC-00862602).

Luchtvaart

Luchtvaart heeft directe invloed op aspecten zoals de luchtkwaliteit, geluidshinder, externe veiligheid en de bodemkwaliteit. Om de impact hierop zo klein mogelijk te maken:

- Nieuwe Verordening Luchthavens: Op 7 februari 2025 stelden wij een nieuwe verordening vast die het proces bij de aanvraag of wijziging van een luchthavenbesluit beschrijft.
- Herziening beleidsregel Tijdelijk en Uitzonderlijk Gebruik (TUG): Op 1 juli 2025 actualiseerden wij de beleidsregel TUG, met voorwaarden voor het afgeven van ontheffingen die nodig zijn om een luchtvaartuig op te laten stijgen of te laten landen buiten een officiële luchthaven.
- Subsidie geluidmeetnet AWACS: De Provincie heeft de subsidie aan het geluidmeetnet voor opnieuw drie jaar verlengd. Hierdoor heeft de omgeving informatie over de optredende geluidniveau's als gevolg van de AWACS vliegtuigen.
- Stichting Klachtentelefoon Luchtverkeer: De Provincie heeft de financiële kant van de Stichting op orde gemaakt en gefaciliteerd dat er in januari 2026 een nieuw Bestuur voor de Stichting aantreedt.

De inzet ter verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving ligt op koers met de beoogde activiteiten en resultaten zoals opgenomen in het beleidskader. Binnen de verschillende thema's zijn duidelijke vorderingen zichtbaar. Voor de thema's lucht, afval en externe veiligheid zijn in 2025 grote stappen gezet.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

In 2025 zijn belangrijke stappen gezet richting de doelstellingen voor het verbeteren van de gezondheid van Limburgers door te werken aan een betere leefomgeving. Het is van belang te onderkennen dat de effecten van provinciale inspanningen vaak pas na verloop van tijd zichtbaar worden en afhankelijk zijn van meerdere factoren, waarvan sommige binnen de invloedssfeer van de Provincie liggen en andere daarbuiten. Dit betekent dat op sommige plekken de milieudruk kan afnemen, terwijl op andere plekken, door nieuwe initiatieven, juist een toename van milieudruk kan optreden. Deze initiatieven voldoen aan de wettelijke kaders, maar kunnen desondanks een extra belasting veroorzaken.

De langjarige acties gericht op het verbeteren van de leefomgeving liggen grotendeels op koers. Projecten en beleidsmaatregelen worden opgepakt en hun voortgang wordt periodiek gemonitord, conform de modulaire aanpak. De samenwerking met (keten)partners en het structureel monitoren van resultaten zijn hierbij essentieel om tijdig bij te sturen.

De meeste acties zijn volgens planning uitgevoerd of bevinden zich op schema. Hierop zijn echter enkele uitzonderingen:

- De verkenning naar beleid rond brandveiligheid bij afvalverwerkers is vertraagd, mede vanwege de noodzakelijke extra inzet voor de actualisatie van de POVI (Provinciale Omgevingsvisie).
- De verkenning van innovatieve geluidsmaatregelen bij provinciale wegen is, zoals gemeld in de najaarsnota, doorgeschoven naar 2026 vanwege een tijdelijke beperking in capaciteit en de daaruit voortvloeiende prioriteitstelling.

Voor het overgrote deel ligt de uitvoering op koers met de planning zoals geschetst in de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid. Bepaalde onderdelen verlopen sneller dan gepland, zoals de versnelling bij monsternames van (afval)stromen. Tegelijkertijd is de geplande pilot voor innovatieve geluidsmaatregelen doorgeschoven naar 2026. De beleidsverkenning omtrent brandveiligheid bij afvalverwerkers loopt, anders dan initieel voorzien, eveneens door tot in 2026.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Gezond en veilig leefmilieu zijn in 2025 de lasten begroot op € 2,01 mln. De realisatie 2025 bedraagt € 6,39 mln. Hierdoor ontstaat er een nadelig verschil van € 4,38 mln. Dit verschil in 2025 heeft betrekking op:

- een nadelig verschil van € 4,91 mln.; Dit betreft de heffing inzake Nazorg stortplaatsen, deze wordt gedekt uit eenzelfde bedrag aan baten;
- een voordelig resultaat van € 0,23 mln.; Dit betreft de Specifieke uitkering Schone luchtakkoord. De middelen worden ingezet voor de herijking en de operationele kosten van het luchtmeetnet. Derhalve worden de niet-bestede middelen van € 0,23 mln. inclusief de bijdrage van het Rijk overgeheveld naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,18 mln.: Deze middelen zijn bestemd voor Uitvoering modulaire aanpak concretiserend milieubeleid 2025-2026 (GS 24-6-2025) en Aanpak afval en CE (GS 8-4-2025). Het restantbedrag in 2025 van € 0,18 mln. wordt overgeboekt naar 2026;
- een voordelig resultaat van € 0,05 mln.: De processen rondom het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie en de Limburg Defensie Agenda lopen over de jaargrens heen. Om de Limburgse belangen een goede plek te kunnen geven, kan het nodig zijn om externe adviseurs in te schakelen. Het restantbedrag in 2025 € 0,05 mln. wordt overgeboekt naar 2026;

- een voordelig resultaat van € 0,05 mln. Dit bedrag wordt in 2026 ingezet voor de monitoring van het luchtmeetnet. Het restantbedrag in 2025 van € 0,05 mln. wordt overgeboekt naar 2026.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 0,51 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving

Omschrijving

Wij zijn in 2025 onze reguliere wettelijke taken blijven uitvoeren conform het Uitvoeringsprogramma 2025.

Rol Provincie: *toetser, bevoegd gezag, financier*

Kwaliteit

In 2025 hebben we met uitzondering van het behalen van de wettelijke termijnen bij vergunningverlening en de kostendekkendheid van de leges, alle gestelde kwaliteitsdoelen en indicatoren uit de Uitvoering en handhavingsstrategie 2024 behaald.

Hierdoor hebben we bijgedragen aan het voorkomen van aantasting van de leefomgeving of het voorkomen van het ontstaan van risico's voor de leefomgeving. Dit hebben we onder andere gedaan door het opstellen van heldere, transparante en handhaafbare vergunningen en door onze toezichtcapaciteit risicogericht en zo effectief mogelijk in te zetten. Indien overtredingen geconstateerd werden traden wij handhavend op. Dit conform de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht.

Kwaliteit (indicator)

Tijd

Alle werkzaamheden zijn conform het VTH Uitvoeringsprogramma 2025 uitgevoerd.

Het behalen van de wettelijke termijnen in 2025 is binnen handhaving grotendeels gelukt, echter bij de termijnen van vergunningverlening geldt dat we in 50% van de gevallen deze niet halen. Het niet behalen van de wettelijke afhandelingstermijnen bij vergunningen kwam door de grote (niet voorziene) hoeveelheid vergunningaanvragen waardoor een achterstand in afhandeling is ontstaan, de complexe regelgeving (zoals stikstof) en wisselende rechtspraak. Daarbij kampen we ook met capaciteitstekort(en) door onder andere de krapte op de arbeidsmarkt.

Tijd (indicator)

Geld

Voor de uitvoering van product Vergunningen, toezicht en handhaving zijn in 2025 de lasten begroot op € 22,72 mln. De realisatie 2025 bedraagt € 19,12 mln. Hierdoor ontstaat er een voordelig verschil van € 3,60 mln. Dit verschil in 2025 heeft betrekking op:

- Een voordelig resultaat van € 3,13 mln. Dit betreft de bijdrage aan de ODZL. Het voordelig resultaat komt voort uit:
 1. Extra inkomsten: De resultaatuitkering van de ODZL van € 1,06 mln. wordt met name veroorzaakt door landelijke subsidies die tot extra baten hebben geleid.
 2. Meevallers: Daarnaast wordt de resultaatuitkering van de ODZL gevormd door een lagere cao-indexatie dan begroot door de ODZL, afbouw van langdurige inhuur, salaris- en premieverschillen, tijdelijk openstaande (reguliere) vacatures.
 3. Onderuitputting: Een lagere inzet in de opdracht ODZL 2025 van circa € 1,26 mln. De opdrachtverlening op 1 juli 2025 heeft ertoe geleid dat onderuitputting is ontstaan binnen de aanvullende opdracht. PS is hierover geïnformeerd middels mededeling portefeuillehouder inzake opdrachtverlening aan ODZL 2025 d.d. 01-07-2025 (DOC-00794075). De ODZL heeft inmiddels, voor de begroting 2026, maatregelen genomen om deze onderuitputting aan te pakken. De ODZL heeft hiertoe zes ontwikkellijnen bepaald die moeten leiden tot meer resultaat voor de leefomgeving, door bijvoorbeeld het intensiveren van samenwerking, intensiveren van toezicht op provinciale bedrijven, professionaliseren van projectmanagement, kwaliteitsmanagement, investeren in datakwaliteit en samenwerken op het gebied van metingen.

Conform het PS-besluit van 21-03-2025 is reeds geanticipeerd op het gedeeltelijk doorschuiven van middelen naar latere jaren, omdat een deel van de versterkingen en werkzaamheden gefaseerd wordt uitgevoerd door de ODZL. Een bedrag van € 1,20 mln. wordt hiertoe overgeboekt naar 2026. Het resterende bedrag van € 1,93 mln. wordt toegevoegd aan het resultaat.

- Een voordelig resultaat van € 0,25 mln. Het budget voor uitvoering bodemsanering is in 2025 niet volledig besteed. Deze middelen zijn nodig voor de aanpak van risicovolle bodemverontreinigingslocaties. De uitvoering van deze wettelijke taak wordt in 2026 gecontinueerd, hiertoe wordt een bedrag van € 0,11 mln. overgeboekt naar 2026.

Het verwezenlijken van een gezond en veilig leefmilieu in Limburg vraagt om een robuust VTH-stelsel (vergunningen, toezicht en handhaving) voor de provinciale kerntaken. Zo is in 2025 het budget voor de jaarlijkse opdracht aan de OD ZL structureel verhoogd, conform het statenbesluit van 21 maart 2025 (G-25-002). Hiermee dragen we bij aan het robuuster maken van ons VTH-stelsel.

Bij de Najaarsnota 2025 zijn de leges met € 1,79 mln. neerwaarts bijgesteld. De ontvangen inkomsten zijn € 0,25 mln. lager dan is ingeschat. De verklaring daarvoor is dat vaak sprake is van een tijdsverloop tussen het indienen van een aanvraag en het daadwerkelijk verlenen daarvan en daarmee de inning van de leges.

Om te voldoen aan onze verplichtingen en verdere uitvoering van bestaand beleid mogelijk te maken, wordt € 1,31 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen.

Geld (indicator)

Wat heeft het ons gekost?

Voor het behalen van de resultaten van programma “4. Nieuwe energie en leefmilieu” bedragen de lasten in 2025 € 62,15 mln. Dit is € 23,45 mln. hoger dan de begroting na wijziging 2025.

De belangrijkste oorzaken zijn:

- Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen, een voordelig verschil van € 3,02 mln. waarbij de inzet van specifieke uitkeringen (CDOKE en PMO Chemelot) en inzet van cofinanciering “Convenant uitvoering OPZuid 2021-2027” zijn achtergebleven; daarnaast hebben wij een verplichte voorziening getroffen inzake toekomstige verliezen van het Limburgs Energie Fonds ad € 28 mln. Deze wordt gedekt uit de risicoreserve Financieel Instrumentarium Sturing in Samenwerking.
- Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek, een voordelig verschil van € 2,17 mln. de inzet van de specifieke uitkering Bedrijfsmatig vastgoed – ontzorgingsprogramma bedrijventerrein en mkb is achtergebleven;
- Vergunningen, toezicht en handhaving, een voordelig verschil van € 3,13 mln. Dit heeft betrekking op de bijdrage ODZL in 2025. Het verschil komt met name voort uit extra inkomsten, meevallende CAO-indexatie en onderuitputting.

Voor de verdere uitvoering van bestaand beleid wordt per saldo € 7,70 mln. overgeboekt naar 2026 e.v. via de overboekingsvoorstellen, zie hoofdstuk ‘Doorwerking naar begroting 2026 - 2029’.

Het exploitatieresultaat 2025 van dit programma bedraagt € 31,18 mln. Dat is € 4,55 mln. lager dan begroot.

De financiële afwijkingen tussen de begroting en de realisatie bij de verschillende producten zijn toegelicht bij “Wat gaan we daarvoor doen?”, onderdeel ‘Geld’.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Vershil begroting na wijziging en realisatie 2025
Lasten				
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1 Nieuwe energie				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	4.394	9.945	34.781	-24.835
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	2.731	4.019	1.853	2.166
Totaal 4.1 Nieuwe energie	7.125	13.964	36.634	-22.669
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	1.522	2.011	6.392	-4.382

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Exploitatie	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Vershil begroting na wijziging en realisatie 2025
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	18.841	22.723	19.123	3.601
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	20.363	24.734	25.515	-781
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	27.488	38.699	62.149	-23.450
Totaal Lasten	27.488	38.699	62.149	-23.450
Baten				
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1 Nieuwe energie				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	2.764	6.015	4.449	1.565
4.1.2 Verduurzaming gebouwde omgeving & warmte en grootschalige opwek.	1.632	2.876	764	2.111
Totaal 4.1 Nieuwe energie	4.396	8.890	5.214	3.677
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	128	284	4.991	-4.708
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	3.331	1.962	1.565	397
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	3.459	2.246	6.556	-4.310
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	7.856	11.136	11.770	-634
Totaal Baten	7.856	11.136	11.770	-634
Saldo van baten en lasten	-19.633	-27.562	-50.379	22.817
Stortingen in reserves				
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1 Nieuwe energie				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	0	9.000	9.000	0
Totaal 4.1 Nieuwe energie	0	9.000	9.000	0
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	0	9.000	9.000	0

4. Nieuwe energie en leefmilieu

Exploitatie	Primitieve begroting 2025	Begroting na wijziging 2025	Realisatie 2025	Verschil begroting na wijziging en realisatie 2025
Totaal Stortingen in reserves	0	9.000	9.000	0
Onttrekkingen aan reserves				
4 Nieuwe energie en leefmilieu				
4.1 Nieuwe energie				
4.1.1 Energie infrastructuur & ruimtelijke inbedding en verduurzaming industrie en bedrijventerreinen	0	209	28.009	-27.800
Totaal 4.1 Nieuwe energie	0	209	28.009	-27.800
4.2 Gezond en veilig leefmilieu				
4.2.1 Gezond en veilig leefmilieu	0	340	160	180
4.2.2 Vergunningen, toezicht en handhaving	0	277	26	250
Totaal 4.2 Gezond en veilig leefmilieu	0	617	186	431
Totaal 4 Nieuwe energie en leefmilieu	0	826	28.195	-27.369
Totaal Onttrekkingen aan reserves	0	826	28.195	-27.369
Saldo mutatie reserves	0	-8.174	19.195	-27.369
Gerealiseerd resultaat 2025	-19.633	-35.736	-31.184	-4.552

Verbonden partijen inzake Nieuwe energie en leefmilieu

Het Limburgs Energie Fonds (LEF B.V.) verstrekt geldleningen of aandelenkapitaal, specifiek voor initiatieven met als doel duurzame energie opwek, energiebesparing en circulariteit. Middels ons publiek belang in Enexis wordt het voeren van excellent netbeheer geborgd en dragen we bij aan het versnellen van de energietransitie.

Met de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (voorheen Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg) en de RUD Limburg Noord beogen wij het leveren van kwaliteit voor de leefomgeving voor inwoners en bedrijven in Limburg.

Het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen is ingericht ter financiering van de eeuwigdurende nazorg van voormalige stortplaatsen.